

Overleeft uw levens- testament uw vertrek?

A.D.G. HEERING
HEERING ASSOCIATES

In uw testament legt u vast wat er na overlijden gebeurt met uw vermogen. U heeft dan te maken met de vraag hoe zo'n document rechtsgeldig wordt opge maakt (vormvereiste) en tevens heeft u te maken met regels van erfrecht. Deze regels verschillen van land tot land en derhalve is het testament in internationale situaties een zaak van veel juridische aandacht.

Bij levenstestament bepaalt iemand (laten wij hem 'Senior' noemen) op het moment dat hij nog normaal kan besluiten en handelen wat er met zijn vermogen en eventuele medische behandelingen zou moeten gebeuren zo hij/zij wel in leven is maar niet meer op normale wijze kan besluiten en handelen.

Zo bekend als het opmaken is van een testament voor na het overlijden, zo nieuw is het fenomeen levenstestament. Enige tientallen jaren geleden was dit nog totaal onbekend. Maar de aandacht voor de problematiek van oudere mensen die niet meer in staat zijn op ordelijke wijze zelfstandig te beslissen of te handelen, is met de vergrijzing overal sterk groeiend. Curatele is het klassieke middel om in te grijpen wanneer iemand niet meer in staat is zelf te handelen. Een zware procedure met tussenkomst van de rechtbank die een curator moet benoemen.

Bij levenstestament benoemt men op eenvoudige wijze zelf een toekomstige vertegenwoordiger voor het moment waarop men niet meer

in staat is zelf te beslissen en te handelen. Dit klinkt logisch maar zeker in internationaal verband is alles niet zo vanzelfsprekend.

Welk recht?

Stel dat Senior vandaag een levenstestament maakt in Amsterdam, en zijn oudste dochter krijgt daarin alle bevoegdheden voor het geval dat. Met een zorg minder emigreert Senior vervolgens naar Portugal, leidt een aangenaam maar te royaal leven. In 2019 concluderen dokter en dochter dat Senior zich niet meer bewust is van wat hij doet. Dochter zet het huis in Portugal te koop en wil de verkoop-akte tekenen. Echter, Senior zit bepaald niet te wachten op een aanleunwoning in de grijze polder en werkt nergens aan mee.

De Portugese makelaar, advocaat en notaris weten allemaal dat Senior er geen zin in heeft, maar wellicht ook niet meer bij zinnen is. Zullen zij geheel en al werken op de instructies van dochter die met de Amsterdamse levenstestamentvolmacht uit 2012 zwaait?

Volmachten zijn normaliter eindig en herroepelijk en ieder rechtsstelsel heeft zijn eigen regels van doorbreking van die eindigheid en herroepelijkheid. Maar welk recht is van toepassing? En hoe kan de Portugese notaris beoordelen of

Senior ten tijde van het maken van het testament wel geheel compos mentis was?

Zorg minder

In 2009 heeft de Ministerraad van de EU "Principles concerning continuation powers of attorney and advance directives for incapacity" vastgesteld. De aanbevelingen zijn in het Verenigd Koninkrijk al overgenomen in regelgeving. Nederland loopt zoals gebruikelijk niet echt voorop in de invoering van EU-aanbevelingen, maar zou er goed aan doen hier niet mee te wachten.

In de tussentijd is het buitengewoon verstandig om nu al aan een levenstestament te werken als men richting de risicogroep gaat. In ons voorbeeld hierboven van Senior in Portugal moet men er niet aan denken dat het Portugese huis verkocht moest worden terwijl Senior niet een levenstestament had gemaakt. Dan had de Portugese rechter een curatele moeten uitspreken. Een ingewikkelde procedure in het Portugees en naar Portugees recht.

Gelukkig kan men vandaag de dag wel degelijk een levenstestament opmaken met inachtneming van bovengenoemde principes en met de in praktijk en doctrine ontwikkelde "best practice"-normen. Met zo'n document gewapend, kan men met één zorg minder de toekomst tegemoet zien. ■

